

Universitatea Tehnică a Moldovei

**VINOVĂȚIA ÎN DREPTUL CIVIL.
ASPECTE TEORETICE ȘI PRACTICE**

MASTERANDA: BORDEI DOINA

Conducător: conf.univ., dr. în drept, Ursu Viorica

CHIȘINĂU – 2021

Ministerul Educației Culturii și Cercetării al Republicii Moldova

Universitatea Tehnică a Moldovei

FACULTATEA Construcții, Geodezie și Cadastru

Departamentul Inginerie, Drept și Evaluarea Imobilului

Admis la susținere

Șef departament: conf. univ., dr. _____

_____ 2022

**VINOVĂȚIA ÎN DREPTUL CIVIL. ASPECTE
TEORETICE ȘI PRACTICE**

Teză de master în

Drept Imobiliar și Cadastral

Masterand: Bordei Doina, DIC-2005M

Conducător: conf. univ., dr. în drept, Ursu Viorica

ADNOTARE

Bordei Doina "*Vinovăția în dreptul civil. Aspecte teoretice și practice*"

Teză pentru obținerea gradului științific de master în drept. Specialitatea Drept Imobiliar și Cadastral

Structura tezei este următoarea: Introducere, patru capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia din 129 titluri, 87 pagini text de bază.

Cuvinte-cheie: vinovăție, culpă, intenție, imprudență, neglijență.

Scopul și obiectivele prezentei teze: este fundamentarea teoretică a vinovăției din perspectivele dreptului civil, identificând locul drepturilor vinovăției în sistemul Dreptului Civil. Pentru atingerea acestui scop au fost formulate următoarele obiective: analiza și elaborarea, în baza abordărilor științifice existente a conceptului și modelului teoretico-practic a vinovăției, determinarea nivelului de reglementare juridică a vinovăției în legislația națională și cea străină, formularea trăsăturilor caracteristice ale vinovăției, definirea acestui fenomen, identificarea și analiza caracterelor juridice, stabilirea aspectelor teoretice legate de delimitare a vinovăției civile în raport cu vinovăția penală, vinovăția contravențională, vinovăția vamală și vinovăția din dreptul muncii, identificarea condițiilor și formelor vinovăției civile, formularea concluziilor și recomandărilor, prin analiza lacunelor legislative și propunerilor de perspectivă legislativă, contribuind la eliminarea erorilor juridice.

Obiectivele cercetării: studierea bibliografiei în domeniu pe plan intern și internațional; studierea rezultatelor diverselor cercetări care abordează aceeași temă; definirea conceptelor supuse cercetării; prezentarea aspectelor teoretice legate de definirea subiectului și a elementelor componente ale teoriei; analiza și identificarea practică a aspectelor supuse cercetării.

Metodologia cercetării. Pentru efectuarea studiului asupra temei abordate au fost aplicate metoda istorică, analitică, logică, sistematică și comparativă.

Elementele de inovație și originalitatea științifică. Caracterul novator al prezentei teze este determinat atât de scopul și obiectivele ei multiaspectuale, cât și de metodologia cercetării. Teza constituie una dintre primele cercetări ample a doctrinei juridice și a cadrului normativ privind vinovăția civilă, o analiză a aspectelor ce țin de realizarea vinovăției civile și a exprimării sale în special în ramura dreptului civil. Printr-o analiză multilaterală și detaliată și nu în ultimul rând critică, studiul constituie o cercetare cu o reală abordare practică a vinovăției, care a încercat să cuprindă cele mai inovatoare aspecte și dezbateri asupra problemei respective.

Contribuția personală a autorului se caracterizează prin cercetarea efectuată pentru îmbunătățirea legislației naționale.

Concluzii și recomandări. Scopul principal al investigației noastre îl constituie cercetarea multilaterală și complexă a conceptului de de vinovăție civilă din perspectivele dreptului civil, prin determinarea naturii sale juridice, a conținutului, caracterelor, condițiilor și formelor vinovăției civile. În același timp, ne-am propus efectuarea unui studiu complex de analiză juridică comparativă a apariției, evoluției și dezvoltării vinovăției civile atât în baza reglementărilor existente în Republica Moldova, cât și în baza reglementărilor din alte state. În legătură cu investigațiile întreprinse în cadrul prezentei lucrări, propunem unele recomandări ce pot fi luate în considerație la perfecționarea Codului Civil al Republicii Moldova, după cum urmează: definiția vinovăției civile, definiția vinovăției vamale, definiția vinovăției contravenționale, definiția specifică dreptului muncii.

ANNOTATION

Bordei Doina "Guilt in Civil Law. Theoretical and practical aspects".

Thesis for obtaining the scientific degree of master degree of law; Specialty-Civil Law

The thesis's structure is the following: introduction, four chapters, general conclusions and recommendations, bibliography consisting of 129 titles, and 87 pages of basic text.

Key words: non-patrimonial rights, rights violation, personality, human rights, personality, patrimonial rights, protection, attributes of identification.

Purpose and objective of the present thesis: a theoretical concept of guilt from the perspective of civil law is identified, identifying the place of guilt in Civil Law. To achieve the goals and formulate the objectives: analysis and elaboration, based on the information approach, there is a concept and a theoretical-practical model for guilt in civil law, determining a level of legal regulation, the formulation of the characteristic features of the guilt, the definition of the phenomenon, the identification and the analysis of the judicial characters of civil guilt, the establishment of the theoretical aspect related to the delimitation of the guilt in comparison with other countries, the identification of the conditions and forms of the civil guilt, the formulation of the conclusions and recommendations, analysis of legislative loopholes and problems of legislative perspective, contributes to the elimination of legal errors.

The objectives of the research are the following: to study the bibliography in the field internally and internationally; studying the results of the various researches that approach the same topic; defining the concepts submitted to the research; presentation of the theoretical aspects related to the definition of the subject and of the component elements of the theory; analysis and practical identification of the aspects under investigation.

Research methodology. The historical, analytical, logical, systematic and comparative method was applied to carry out the study on the subject.

Elements of innovation and scientific originality. The innovative character of this thesis is determined both by its multi-aspect purpose and objectives, as well as by the research methodology. The thesis is one of the first comprehensive researches of the legal doctrine and the normative framework regarding the civil guilt, an analysis of the aspects regarding the realization of the civil guilt and of its expression especially in the civil law branch. Through a multilateral and detailed analysis and not least critical, the study constitutes a research with a real practical

approach to civil guilt, which has tried to include the most innovative aspects and debates on the respective issue.

The author's personal contribution is characterized by the research carried out to improve the national legislation.

Conclusions and recommendations. The main purpose of our investigation is the multilateral and complex research of the concept of civil guilt from the perspective of civil law, by determining its legal nature, its content, characters, conditions and forms of civil guilt. At the same time, we intend to carry out a complex study of comparative legal analysis of the appearance, evolution and development of the concept of civil guilt both on the basis of the existing regulations in the Republic of Moldova and on the basis of the regulations from other states. In connection with the investigations carried out in the present work, we propose some recommendations that can be taken into consideration when developing the Civil Code of the civil guilt, contraventional guilt, custom guilt, guilt related to labor law.

ADNOTARE.....	8
ANNOTATION.....	10
LISTA ABREVIERILOR.....	12
INTRODUCERE.....	14
1. ANALIZA STUDIILOR ȘTIINȚIFICE ȘI LEGISLAȚIEI CU PRIVIRE LA VINOVĂȚIE, UNA DIN CONDIȚIILE RĂSPUNDERII JURIDICE CIVILE.....	18
1.1. Analiza studiilor științifice privind vinovăția, condiție a răspunderii juridice.....	18
1.2. Analiza legislației naționale și internaționale privind vinovăția, condiție a răspunderii juridice civile.....	21
1.3. Concluzii la Capitolul 1.....	23
2. CARACTERISTICA GENERALĂ A VINOVĂȚIEI, CONDIȚIE A RĂSPUNDERII JURIDICE CIVILE.....	25
2.1. Locul vinovăției în sistemul dreptului civil în evoluția istorică.....	25
2.2. Noțiunea, definițiile și particularitățile vinovăției civile.....	28
2.3. Caracterele specifice vinovăției civile.....	34
2.4. Condițiile și formele vinovăției civile.....	39
2.5. Aspecte comparative privind vinovăția în alte state străine	46
2.6. Concluzii la capitolul 2.....	55
3. DELIMITAREA VINOVĂȚIEI, CONDIȚIE A RĂSPUNDERII JURIDICE CIVILE DE VINOVĂȚIA, CONDIȚIE JURIDICĂ A ALTOR RAMURI DE DREPT.....	56
3.1. Vinovăția-condiție juridică a răspunderii juridice penale.....	56
3.2. Vinovăția-condiție a răspunderii juridice contravenționale.....	62
3.3. Vinovăția-condiție a răspunderii juridice vamale.....	67
3.4. Vinovăția-condiție a răspunderii juridice a muncii.....	71
3.5. Concluzii la capitolul 3.....	75
4. ASPECTE PRACTICE PRIVIND VINOVĂȚIA ÎN DREPTUL CIVIL.....	76
3.1. Speță privind încasarea prejudiciului material, moral și cheltuielile de judecată.....	76
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....	110
BIBLIOGRAFIE.....	112

INTRODUCERE

Actualitatea și gradul de studiere a temei investigate. Vinovăția civilă încă din cele mai vechi timpuri a fost prezentă în dreptul civil. Prima dată vinovăția a apărut în Grecia Antică ca mai apoi să fie preluată de romani. Respectiv, cu trecerea anilor unele noțiuni ce țin de vinovăția civilă au fost preluate și de legislația noastră care și-au găsit o reglementare expresă în Codul Republicii Moldova, adoptată la 06 iunie 2002, cât și cel modernizat din 01.03.2020.

Actualitatea temei „*Vinovăția în dreptul civil. Aspecte teoretice și practice*” se manifestă prin determinarea rolului vinovăției civile, conceptului, definiției și particularităților vinovăției civile, a caracterelor specifice, a condițiilor și formelor, evidențierea lacunelor existente în cadrul legislativ în acest sens.

Actualitatea temei supuse cercetării este determinată de necesitatea identificării vinovăției civile în contextul dreptului civil, și reconfigurării perpetue a realității sociale și transformărilor recente sub aspect legislativ.

În plus, tema de cercetare "*Vinovăția în dreptul civil. Aspecte teoretice și practice*" vine cu mai multe argumente pentru cercetarea vinovăției civile anume din perspectiva Dreptului Civil, dezvoltarea ei, evidențierea independenței vinovăției civile și necesitatea identificării locului ei în construcția normativă de drept, ceea ce îi redă originalitate și actualitate sporită. Respectivul studiu își propune să acopere posibilele lacune a vinovăției civile.

Scopul și obiectivele tezei. Scopul tezei constă în cercetarea vinovăției civile prin prisma apariției, evoluției, conținutului, rolului și locului vinovăției civile în Dreptul Civil, fapt ce va contribui la argumentarea științifică a acestui concept, la aprofundarea cunoștințelor în teoria vinovăției civile, la formularea unor recomandări cu caracter normativ pentru o mai bună recunoaștere în doctrină a vinovăției civile.

Atingerea scopului propus implică realizarea următoarelor obiective:

1. analiza și elaborarea, în baza abordărilor științifice existente, a conceptului și modelului teoretico-practic vinovăției civile;
2. determinarea nivelului de reglementare juridică a vinovăției civile în legislația națională și cea străină;
3. formularea trăsăturilor caracteristice vinovăției civile, definirea acestui fenomen;
4. identificarea și analiză condițiilor și formelor vinovăției civile;

5. stabilirea aspectelor teoretice legate de delimitarea vinovăției civile în raport cu alte ramuri de drept;
6. formularea concluziilor și recomandărilor, prin analiza lacunelor legislative și propunerilor de perspectivă legislativă, contribuind la eliminarea erorilor juridice.

Noutatea și originalitatea științifică. Caracterul novator al prezentei teze este determinat atât de scopul și obiectivele ei multiaspectuale, cât și de metodologia cercetării. Teza constituie una dintre primele cercetări ample a doctrinei juridice și a cadrului normativ privind vinovăția civilă, o analiză a aspectelor ce țin de realizarea vinovăției civile și a exprimării sale în special în ramura dreptului civil. Printr-o analiză multilaterală și detaliată și nu în ultimul rând critică, studiul constituie o cercetare cu o reală abordare practică a vinovăției civile, care a încercat să cuprindă cele mai inovatoare aspecte și dezbateri asupra problemei respective.

Noutatea științifică a prezentei teze precum și a rezultatelor obținute, constau în abordarea conceptelor de mai sus din dubla perspectivă a cercetării teoretice dar și practice a tuturor factorilor cu impact determinant asupra vinovăției civile.

Problema științifică soluționată constă în vinovăția civilă din punct de vedere al Dreptului Civil, fapt care a determinat identificarea condițiilor și formelor vinovăției civile.

Importanța teoretică a lucrării decurge din faptul că concluziile formulate teoretic în teză concretizează, completează și dezvoltă, în mare parte, compartimentul fundamental al Dreptului Civil numit "*vinovăția civilă*." Totodată, concluziile și propunerile formulate la finele tezei vor oferi soluții noi pentru completarea, modificarea și elaborarea actelor normativ-juridice, referitoare la tema tezei de master. Ceea ce, la rândul său, va determina o selectare mai amplă a materiei existente în această direcție de cercetare – vinovăției civile.

Valoarea aplicativă a cercetării. Gradul teoretic și practic de generalitate privind aplicabilitatea conceptuală a rezultatelor în urma cercetării noastre a vinovăției civile poate duce la identificarea răspunderii civile delictuale, cu un statut durabil ca parte componentă a Dreptului Civil. Ideile, analizele, concluziile reflectate în cuprinsul tezei vor înlesni apariția unor noi cercetări, fiind destinate să creeze o anumită bază teoretică și practică, ce va constitui un instrument de lucru util pentru teoreticieni și practicieni. Prezenta teză, în lipsa lucrărilor în domeniul ce ține de vinovăție civilă, va suplini, cel puțin parțial, această lacună. Lucrarea reprezintă o sursă monografică pentru cercetătorii din domeniul Dreptului Civil, preocupați de drepturile vinovăției civile.

Rezultatele cercetării pot fi utilizate:

- în plan teoretico-științific, pentru o abordare conceptualizată a problemelor ce țin de aplicarea vinovăției civile;

- în plan normativ-juridic, rezultatele cercetării extind considerabil viziunile teoretico-doctrinare existente vis-a-vis de fenomenul vinovăție civilă, ce va contribui la elaborarea și modificarea legislației din Republica Moldova;

Sumarul compartimentelor tezei. Teza de masterat intitulată "*Vinovăția în dreptul civil. Aspecte teoretice și practice*" reprezintă o analiză a unui concept deosebit de important din domeniul dreptului. Teza este compusă din adnotare (în limbile: română și engleză), lista abrevierilor și introducere, structurându-se în patru capitole care includ 15 subcapitole, concluzii și sursele bibliografice. Toate aspectele și problemele sunt tratate metodic, contributiv, creator și direct proporțional cu importanța fiecăreia în ansamblul subiectului cercetat.

Partea introductivă a studiului constituie argumentarea științifică a temei supuse cercetării, realizată prin expunerea actualității și importanței temei investigate, gradului de cercetare, scopului și obiectivelor propuse spre realizare.

Capitolul 1 „Analiza studiilor științifice și legislației cu privire la vinovăție,” conține trei secțiuni. Prima secțiune 1.1., denumită „*Analiza studiilor științifice privind vinovăția, condiție a răspunderii juridice*”, au fost identificați autorii din doctrina națională și internațională care au cercetat vinovăția civilă în Dreptul Civil, dar și în științele juridice de ramură. Aceste studii au influențat și inspirat autorul în procesul analizei acestui concept, dar care și i-au dat posibilitatea de a-și forma o concepție clară asupra subiectului ales spre cercetare.

Secțiunea 1.2. „*Analiza legislației naționale și internaționale privind vinovăția condiție a răspunderii civile*”, reflectă analiza legislației naționale cu privire la vinovăția civilă în plan comparat cu legislația internațională.

Secțiunea 1.3. „*Concluzii la capitolul I*”, descrie concluziile generale formulate cu privire la vinovăția civilă, condiție a răspunderii juridice.

Capitolul 2 „*Caracteristica generală a vinovăției, condiție a răspunderii juridice civile*” conține o analiză aprofundată a conceptului de vinovăție civilă, cu determinarea locului vinovăției civile, noțiunii, definițiilor și particularităților vinovăției civile, a condițiilor și formelor vinovăției civile, aspectelor comparative privind vinovăția civilă, fiind structurat din șase secțiuni.

Secțiunea 2.1. „*Locul vinovăției în sistemul dreptului civil în evoluția istorică*” debutează cu cercetarea aspectelor general-teoretice cu privire la vinovăția civilă, în istorie, stabilind evoluția și modificarea acestora în contextul dezvoltării omenirii, precum și evidențierea principalelor trăsături a vinovăției civile în evoluția istorică.

Secțiunea 2.2. „*Noțiunea, definițiile și particularitățile vinovăției civile*” este prezentată noțiunea și trăsăturile vinovăției civile.

Secțiunea 2.3. „*Caracterele specifice vinovăției civile*” determină caracterele specifice vinovăției civile.

Secțiunea 2.4. „*Aspecte comparative privind vinovăția în alte state străine*” reflectă aspectele comparative a vinovăției civile în legislația națională cu cea străină.

Secțiunea 2.5. "*Concluzii la capitolul 2*" descrie concluziile generale formulate cu privire la vinovăția civilă.

Capitolul 3. „*Delimitarea vinovăției, condiție a răspunderii juridice civile de vinovăția, condiție juridică a altor ramuri de drept*”, reflectă vinovăția ca condiție juridică a ramurilor de drept: penal, contravențional, vamal, muncii.

Secțiunea 3.1. “*Vinovăția-condiție juridică a răspunderii juridice penale*” reflectă toate aspectele ce țin de specificul vinovăției penale.

Secțiunea 3.2. “*Vinovăția-condiție juridică a răspunderii juridice contravenționale*”, descrie aspectele ce țin de specificul vinovăției contravenționale.

Secțiunea 3.3. “*Vinovăția-condiție juridică a răspunderii juridice vamale*” determină și analizează toate aspectele ce țin de vinovăția vamală.

Secțiunea 3.4. “*Vinovăția-condiție juridică a răspunderii juridice a muncii*”, oglindește toate aspectele ce țin de vinovăția din dreptul vamal.

Secțiunea 3.5. "*Concluzii la capitolul 3*" descrie concluziile generale formulate cu privire la vinovăție din alte ramuri drept.

Capitolul 4. "*Aspecte practice privind vinovăția în dreptul civil*", implică o speță ce ține de repararea prejudiciului cauzat prin fapta altuia.

Secțiunea 4.1. “*Speță*” implică o speță și actele ce țin de soluționarea litigiului.

La finalul fiecărui capitol sunt prezentate concluzii, iar teza de masterat finalizează cu un compartiment: Concluzii generale și recomandări, care cuprinde un șir de idei generalizatoare la subiectul tezei.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

În această teză am analizat vinovăția în dreptul civil care constituie elementul principal al răspunderii civile. Studiarea acesteia constituie un pas important în crearea unui mecanism juridic în vederea apărării drepturilor și intereselor legitime ale cetățenilor implicați în raporturile civile. Normele de drept ce reglementează răspunderea civilă ca formă a răspunderii sunt foarte importante în societate ținând cont de faptul că relațiile sociale au evoluat necesitând și introducerea unor modificări în domeniul raporturilor juridice civile.

Pornind de la fraza renumitului Iustinian, „Nimeni nu trebuie să sufere un prejudiciu rezultat din fapta altuia” vom adăuga că cel care a cauzat un prejudiciu altuia este necesar să - i recupereze prejudiciile materiale dar și morale pe care i le-a cauzat. Vinovăția este elementul esențial care va constitui temei pentru atragerea la raspundere a celui vinovat.

În lucrarea de față, au fost analizate noțiunea de vinovăție civilă în evoluție istorică, în plan doctrinar și legislativ.

Ca urmare a celor relatate, constatăm că scopul trasat în introducerea din prezenta lucrare a fost atins pe deplin și astfel a fost elaborată o lucrare integră din punct de vedere doctrinar, legislativ și practic ce ține de vinovăția în dreptul civil.

În prezenta lucrare s-a propus cercetarea noțiunii „Vinovăției civile”, conform unei consecutivități logice care se și demonstrează prin sumarul compartimentelor tezei: structurat din rezumat, introducere, capitole care includ materialul desfășurat, concluzii și bibliografie.

Conținutul prezentei lucrări, reflectă interpretări doctrinare cu relevanță asupra vinovăției civile ca *condiție a răspunderii juridice civile, locul vinovăției în sistemul dreptului civil în evoluția istorică, definițiile și particularitățile vinovăției civile, caracterele specifice vinovăției civile*. S-a studiat și *unele aspect comparative privind vinovăția în alte state străine*. În lucrare s-a făcut și o *delimitare a vinovăției, condiție a răspunderii juridice civile de vinovăția, condiție juridică a altor ramuri de drept, precum:* penal, contravențional, vamal sau muncii.

Aspectele practice privind vinovăția în dreptul civil le-am redat în capitolul patru al tezei, care poartă aceeași denumire.

Scopul principal al investigației a constituit cercetarea complexă și interdisciplinară a vinovăției civile, prin determinarea naturii sale juridice, a conținutului, caracterelor, condițiilor și formelor.

În urma cercetării și generalizării materiei expuse în teză, formulăm următoarele concluzii:

1. Noțiunea de vinovăție civilă-nu a fost suficient cercetată și interpretată în doctrină pe parcursul a diferitor perioade istorice. Cercetarea istorică a condițiilor răspunderii juridice cu privire la vinovăția civilă ne-a influențat enorm la deducerea următoarelor concluzii:stabilirea condițiilor răspunderii juridice a generat controverse în literatura juridică mai veche dar și în cea contemporană a dat naștere la multe viziuni. Formarea ideilor despre vinovăție a trecut mai multe etape începând de la perioada primitivă până la dezvoltarea contemporană. Problema vinovăției pare a fi epuizată și soluționată la prima vedere, însă e opinie greșită. Corectitudinea acestei concluzii este confirmată, în special de greutățile care apar la definirea conceptului de vinovăție.
2. În dreptul roman sintagma de „vinovăție” care avea sensuri diferite, situația actuală nu s-a schimbat mult, în Codul Civil al Republicii Moldova pe lângă conceptul de „*vinovăție*” avem și noțiunile similare „*greșeală*”, „*culpă*”, „*vină*.”

3. Lipsa de cunoștințe și insuficiența de materiale teoretice privind fenomenele noi generează neclarități și dificultăți în aplicarea normelor de drept, și în acest context am considerat ca fiind mai oportun și necesar o nouă abordare a acestei teme din punct de vedere a dreptului civil.
4. Cercetarea vinovăției în plan comparativ în diferite ramuri ale dreptului, cu determinarea trăsăturilor caracteristice ne-au permis să distingem următoarele concluzii: din moment ce este unanim recunoscut că vinovăția trebuie să reprezinte un element obligatoriu pentru angajarea răspunderii juridice, acceptăm că vinovăția trebuie să reprezinte un subiect de preocupare pentru fiecare ramură din drept nu doar la nivel teoretic, dar mai ales, la nivel practic.
5. În literatura de specialitate sunt examinate la nivel redus sau au rămas necercetate următoarele aspecte ale temei: se omite cercetarea formelor și modalităților vinovăției civile, a definiției mai exacte și a caracterelor juridice.
6. Aceste goluri în legislația civilă ale doctrinarilor au relevat problema de cercetare. Problema de cercetare constă în fundamentarea științifică a elementelor cheie ale vinovăției civile. Elaborarea unui instrumentariu prompt și necesar de identificare a deficiențelor ce caracterizează reglementările referitoare la trăsătura de bază a infracțiunii-„*vinovăția*”, ne-a determinat să formulăm soluții în vederea aplicării legii civile în conformitate cu principiul legalității, precum și eliminării lacunelor existente în legea civilă, ceea ce permite consecvența normelor juridice.

Sintetizând asupra aspectelor de drept civil abordate în studiul destinat vinovăției civile, oferim următoarele recomandări:

- I. Completarea art.20 din Codul Civil al Republicii Moldova și anume prin enumerarea elementelor vinovăției civile:
 - a. *material;*
 - b. *psihologic;*
 - c. *sociologic/ilicit.*
- II. A completa art.20 din Codul Civil al Republicii Moldova cu definițiile: elementul material, elementul psihologic elementul sociologic/ilicit.
 - ✓ *Elementul material-constă dintr-un anumit comportament al omului care poate fi conceput ca o acțiune și o inacțiune.*
 - ✓ *Elementul psihologic-este voința autorului de a acționa în dependență de situație.*
 - ✓ *Elementul sociologic/ilicit-este reprobarea de către societate a conduitei pârâtului și implică judecata de valoare.*
- III. La fel considerăm necesar de a completa Codul Civil, cu definițiile intenției directe și indirecte. După cum urmează:
 - *intenția directă-autorul a prevăzut urmările prejudiciabile ale faptei și a dorit în mod conștient survenirea acestor urmări.*
 - *intenția indirectă-autorul a prevăzut urmările prejudiciabile ale faptei sale nu le dorește, însă admite survenirea acestora.*

IV. A completa Codul Civil al Republicii Moldova cu definiția culpei și a tipurilor acesteia, delimitându-le prin însăși definițiile lor, si anume:

- *Culpa - constă în omiterea acelei diligențe pe care natura obligației o impune și corespunde împrejurărilor oamenilor vremii și locului.*
- *Culpa contractuală-este când faptul ilicit constă în violarea unei obligații izvorând dintr-un contract.*
- *Culpa delictuală-derivă din comiterea unui fapt, care nu are nici o legătură cu un contract.*

Considerăm că prezenta lucrare va putea servi drept suport pentru studierea aprofundată a problemei vinovăției civile și este binevenită pentru toți doritorii de a cunoaște aprofundat domeniul respectiv în Republica Moldova.

BIBLIOGRAFIE

1. **ALEXANDRU BOROI.** *Drept penal. Partea generală.* București: C.H.Beck, 2010, p.135
2. **ALEXANDRU ȚICLEA.** *Drept civil. Curs pentru pregătirea examenului de licență.* București: Lumina-Lex, 1997, 337
3. **ALEXANDRU ȚICLEA.** *Dreptul Muncii. Curs Universitar.* București: Univers Juridic, 2012, p.216
4. **ANA LUCIA RĂDULESCU.** *Drept civil.* București: Titu Maiorescu, 2005, p.177
5. **ANTONIU GEORGE.** *Vinovăția penală.* București: Editura Academiei Române, 1995, p.47
6. **AUREL TEODOR MOLDOVAN.** *Drept penal. Partea generală.* Brașov: Lux-Libris, 2009, p.54
7. **AVORNIC GHEORGHE.** *Tratat de Teoria generală a statului și dreptului.* Chișinău: Tipografia centrală, 2010. 580 p.
8. **BOGDAN TÂRLEA.** *Considerații privind răspunderea civilă delictuală în lumina Noului Cod Civil.* În Revista: Juridic, 2017, p.31
9. **CAMELIA TOADER. ROMEO POPESCU.** *Instituții de drept civil.* București: Press Mihaela, 2000-2001, p.253
10. **CERCHEZ ADELA MARIA.** *Formele răspunderii juridice în dreptul intern.* Chișinău: ULIM, 2016, p.124
11. **C.HAMANGIU.** *Tratat de drept civil roman .Vol. II.* București: All Beck, 2008, p.469

12. *Codul Civil al Republicii Moldova*. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* [online]. 1964, republicat 01.03.2019, nr.1107 din 22.06.2002, art.82-86 [citată 2021-10-23]. Disponibil pe Internet: < <http://www.legis.md/>>
13. *Codul Civil din Franța*. [online] [accesat 2021-10-26]. Disponibil pe Internet: < <https://www.legifrance.gouv.fr/codes/id/LEGITEXT000006070721/>>
14. *Cod Civil din România*. 2016 [online][citată2021-12-11]. Disponibil pe Internet:< <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/175630>>
15. *Codul Civil Elvețian*. [online][citată 2021-12-10].Disponibil pe Internet: < <https://fedlex.data.admin.ch/>>
16. *Codul Civil al Federației Ruse*.1994 [online] [accesat 2021-12-11]. Disponibil pe Internet: < http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_5142/>
17. *Codul Civil German*. 2013 [online] [accesat 2021-12-11]. Disponibil pe Internet< https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/>
18. *Codul Civil Italian*.1942 [online] [accesat 2021-12-11].Disponibil pe Internet < <https://www.altalex.com/documents/codici-altalex/2015/01/02/codice-civile>>
19. *Codul Civil al Republicii Kazahstan*. 1994 [online] [citată 2021-12-11]. Disponibil pe Internet< <https://adilet.zan.kz/rus/docs/K940001000>>
20. *Codul Civil Portughez*.1966 [online] [citată2021-12-11]. Disponibil pe Internet < <https://www.igac.gov.pt/>>
21. *Codul Contravențional al Republicii Moldova*. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* [online]. 2008, nr.78-84 din 17.03.2017, art.100 [citată 2021-11-08]. Disponibil pe Internet: < <http://www.legis.md/>>
22. *Codul Muncii al Republicii Moldova*. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* [online]. 2003, nr.159-162 din 29.07.2003, art.648 [citată 2021-11-08]. Disponibil pe Internet: < <http://www.legis.md/>>
23. *Codul Penal al Republicii Moldova*. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* [online].2002, nr.72-74 din 14.04.2009, art.195 [citată 2021-11-08]. Disponibil pe Internet: < <http://www.legis.md/>>
24. *Codul Penal din România*.1968[online][citată 2021-12-11]. Disponibil pe Internet:< <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/38070>>
25. *Codul Vamal al Republicii Moldova*.În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* [online].2021, nr.219-225 din 17.09.2021, art.238 [citată 2021-11-08].Disponibil pe Internet:< <http://www.legis.md/>>
26. **COMARNIȚAIA ELENA**. *Răspunderea contravențională ca modalitate a constrângerii statale în domeniul asigurării ordinii de drept*. Chișinău: ULIM, 2012,p.49
27. *Comentariul Codului Civil al Republicii Kazahstan*.2007[online][citată 2021-12-11].Disponibil pe Internet: < <https://online-zakon-kz.>>
28. *Comentariul Codului Penal. Comentariu pe articole*. București: C.H.Beck,2014, p.66

29. *Comentariul Codului Penal*. [online] [citat 2021-12-13]. Disponibil pe Internet: <www.academia.edu>
30. **CONSTANTIN STĂTESCU.CORNELIU BÎRSAN**. *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*. București: Hamangiu, 2008, p.176
31. *Constituția Republicii Moldova*. În *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* [online].1994, nr.1 din 12.08.1994, art.140 [citat 2021-10-23]. Disponibil pe Internet: <<http://lex.justice.md/>>
32. **C.SUSAI**. *Drept penal*. București:C.H.Beck,2005,p.56
33. *Dicționarul explicativ limbii române*. [online] [2021-11-24]. Disponibil pe Internet:<www.dex.md>
34. **DIMITRIE ALEXANDRESCO**. *Principiile dreptului român. Vol.IV*, București: Societatea Anonimă, p.463
35. **DRAGOMIR EDUARD.ROXANA PALIȚA**. *Drept civil*. București: Nomina-Lex, 2009, p.363
36. *Drept vamal. Suport de curs*. Suceava:Universitatea Ștefan cel Mare,2010-2011, p.92
37. **DUMITRU BALTAG.TATIANA STAHL**. *Conceptul de vinovăție-condiție a răspunderii juridice patrimoniale*. În *Revista:Jurnal Juridic Național*, nr.4,Chișinău, 2017
38. **DUMITRU POSTOVAN**.*Vinovăția și responsabilitatea în sistemele de drept, legislativ și juridic ale Republicii Moldova*. În *Revista: Revista Națională de Drept*, Chișinău: USPEE, 2019, p.20
39. **EDMOD VERESS**. *Drept civil teoria generală a obligațiilor*. București:ALL BECK, 2018, p.122
40. *Enciclopedia Treccani*. [online] [citat 2021-12-11]. Disponibil online:< <https://www-treccani-it>>
41. **EUGENIA COJOCARI**.*Drept civil.Răspunderea juridică civilă*.Chișinău:Universitatea Liberă Internațională,2002,p.166
42. **FLORIN LMANGU**. *Despre vinovăție-condiție esențială a răspunderii civile delictuale pentru fapta proprie, potrivit Codului Civil*. În *Revista: Analele Universității din Timișoara*, Timișoara: Universitatea de Vest din Timișoara, p.104
43. **FLORIN STRETEANU.RALUCA MOROȘANU**. *Instituții și infracțiuni în Noul Cod Penal*. București: Uniunea Europeană, 2010, p.55
44. **FLORIN STRETEANU**. *Tratat de drept penal. Partea generală. Vol. 1*. București: C.H.Beck, 2008, p.433
45. **F.MANTOVANI**. *Diritto penale. Parte generale*. Padova: Cedam,2001,p.437
46. **F. MUNOZ CONDE. M. GARCIA ARAN**. *Derecho penal. Parte general*. Valencia: Tirant lo Blanch,1998, p. 297
47. **FRANCOIS TERRE**. *Droit civile les obligations*. Francais: Dalloz, 1993,p.415
48. **GABRIEL BOROLIVIU STĂNCIULESCU**. *Instituții de drept civil*. București: Hamangiu, 2012, p.252
49. **GABRIEL MARTY**. *La responsabilité civil en droit comparé*. Paris: Societe de legislation compare, 1988, p.144

50. **GEORGE ANTONIU.** *Culegere de studii juridice.* Craiova: SITECH,2009, p.53
51. **GEORGE ANTONIU.** *Explicațiile Noului Cod Penal. Vol.1.*București: Univers Juridic, 2015, p.16
52. **GEORGIAN DAN.** *Vinovăția Penală: Concept și caracterizare.* Chișinău: Universitatea de Stat a Moldovei, 2016, p.112-113
53. **GEORGE ANTONIU.** *Vinovăția penală.* București: Editura Academiei Române, 1995, p.117
54. **GHEORGHE MIHAI.** *Fundamentele dreptului. Teoria răspunderii juridice. Vol.5,* București: C.H. Beck, 2006, p.181
55. **H.H.JESCHECK.T.WEIGEND.** *Tratado de derecho penal. Parte general.* Granada: Comares, 2002, p.316
56. **IOAN-DOREL ROMOȘAN.** *Vinovăția în dreptul civil român.* București: All Beck, 1999, p.8
57. **IOAN DOREL ROMOȘAN.** *Drept civil. Obligații.* București:Hamangiu, 2018, p.178
58. **ION DOGARU.** *Drept civil. Idei producătoare de efecte juridice.* București: ALL BECK, 2002, p.620
59. **IONAȘCU VITALIE.** *Suport de curs. Drept contravențional.* Chișinău: Academia Ștefan cel Mare a MAI din Republica Moldova, 2019, p.26
60. **IVANCOVA TATIANA, COJOCARI EUGENIA.** *Caracterele specifice vinovăției – condiție a răspunderii juridice civile.* În Revista: Studia Universitatis, 2015, p.105-109
61. *Jurnal de studii juridice.* Iași: Lumen, 2012, p.95
62. **LACRIMA RODICA BOILĂ.***Noul Cod Civil.Perspective privind răspunderea civilă delictuală.*București:Hamangiu, 2012
63. **LEONID CHIRTOACĂ.** *Drept civil. Teoria Generală a Obligațiilor.* Chișinău:Print-Caro, 2015, p.126
64. *Lex Aquillia de damno injuria dato.*[online][citat 2021-10-20]. Disponibil pe Internet:<
<https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/Leges/aquilia.html>>
65. **LIVIU POP.** *Curs de drept civil. Obligațiile.* București: Universul Juridic,2015,p.351
66. **LIVIU POP.***Drept civil. Teoria generală a obligațiilor.* Iași: Editura Fundației, 1998, p.214
67. **MARINA LOREDANA BELU.** *Argumente în favoarea reglementării laturii subiective a răspunderii civile delictuale pentru fapta proprie.* În Revista: Codul Civil român între tradiție și reformă la 140 de ani de aplicare, Craiova: Universitatea din Craiova, p.96
68. **MATEI BASARAB.VIOREL PAȘCA.***Codul penal comentat. Vol.1. Partea generală.* București: Hamangiu, 2007, p.85
69. **MIHAIL ELIESCU.** *Răspunderea juridică delictuală.* București: Editura Academiei, 1972, p.179
70. **M.PLANIOL.** *Études sur la responsabilité civile.* În Revista: Crit.legis et juires. Tomme XXXV. 1906, p.89
71. **MIHAIL UDROIU.** *Drept penal. Partea generală. Sinteze și grile.* București: C.H.Beck, 2019, p.124

72. **NECULAESCU SACHE.** *Răspunderea civilă delictuală.* București: Casa de Editură și Presă „Șansa“, SRL,1994, p.148
73. *Note de curs. Drept contravențional.*[online]. [citat 14-11-2021]. Disponibil pe Internet:<<https://documente.net>>
74. *Note de curs. Dreptul Muncii.*[online].[citat 14-12-2021]. Disponibil pe Internet: <<https://gradu.ro>>
75. *Note de curs drept vamal.* [online].[citat 14-12-2021]. Disponibil pe Internet: <<https://gradu.ro>>
76. **OVIDIU UNGUREANU.** *Principii și instituții de drept civil. Curs selectiv pentru licență 2002-2003.* București: Rosetti, 2003, p. 217-218
77. **PAUL MIRCEA COSMOVICI.** *Drept civil. Drepturile Reale. Obligații. Codul Civil.Curs Universitar.* București: All Beck, 1998, p.284-286
78. **PIAGET JEAN.** *Psihologia inteligenței.* București: Editura Științifică, 1965, p.22
79. **RENÉ DEMOQUE.** *Traité des obligations en général. Vol.III.* Paris: Librairie Arthur Rousseau, 1923, p.367-368
80. **RENÉ SAVATIER.***Traité de la responsabilité civile.Vol.I.*Paris:Librarie générale de droit et jurisprudence,1939,p.5
81. **ROMOȘAN ION.** *Vinovăția în dreptul civil român.*București: ALL BECK, p.351
82. **RUDOLF VON IHERING.** *La faute en droit privé. Vol.II.*Paris: A Marescq, 1880-1892, p.9-19
83. **R. VON JHERING.** *Études complémentaires de l'esprit du droit roman. La faute en droit privé. Vol.II.* Paris: A. Marecq, 1880, p.19
84. **SANDA GHIMPU. ION TRAIAN ȘTEFĂNESCU.** *Dreptul Muncii. Vol.1.* București: Editura Științifică și Enciclopedică,1988, p.625
85. **SERGIU BAIEȘ, AUREL BĂIEȘU.** *Drept civil, drepturi reale, teoria generală a obligațiilor.* Chișinău: Cartier, p.427
86. **SERGIU FURDUI.** *Drept Contravențional.* Chișinău: Cartier Juridic, 2012, p.70
87. **SIMONA MAYA-TEODORIU.** *Drept civil. Curs universitar.* București: Lumina-Lex, 2004, p.105
88. **STELA BOTNARU. ALINA ȘAVGA.** *Drept penal. Partea generală. Vol.1.* Chișinău: Cartier Juridic, 2002, p.207
89. **TATIANA CRAVCENCO.** *Răspunderea contravențională ca formă distinctă a răspunderii juridice.* În Revista:Universitatea Liberă Internațională, Chișinău, 2012, p.207
90. **TATIANA IVANCOVA.***Opinii doctrinare privind formele vinovăției la aplicarea răspunderii juridice civile.*
91. **TRAIAN IONAȘCU.***Tratat de drept civil. Partea general. Vol.1,* București:Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1967, p, 134
92. **VALERIU M. CIUCĂ.** *Drept Roman.Suport de curs.*Iași:Universitatea Ioan Cuza,2009, p.11
93. **VALERIU GUREU.** *Drept vamal. Note de curs.* Chișinău: Juridica, 2016, p.328

94. **VALENTIN MIRIȘAN. CARMEN ADRIANA DOMOCOȘ.** *Drept penal. Partea generală.* București: Univers Juridic, 2019, p.147
95. **VLADIMIR RUSU.** *Drept Contravențional. Suport de curs.* Bălți: Universitatea Alecu Russo, 2014, p.16
96. **VIORICA URȘU.** *Tendențe în abordarea științifică a categoriei de vinovăție în dreptul contravențional.* [online]. [citat 14-11-2021]. Disponibil pe Internet: <www.researchgate.net>
97. **VLAD BARBU.** *Dreptul Muncii. Curs Universitar.* București: Editura Cermaprint, 2008, p.265
98. *Вина(право).* [online]. [citat 2021-12-13]. Disponibil pe Internet: <<https://ru.m.wikipedia.org>>
99. *Вина в уголовном праве.* [online] [citat 08-10-2021]. Disponibil pe Internet: <<https://spravochnick.ru/>>
100. **БРАГИНСКИЙ М.И., ВИТРЯНСКИЙ В.В.** *Договорное право: Общие положения.* Москва: Консультант плюс, 2005, с.21
101. **Г.А.КИБАК.** *Гражданское право. Краткий курс лекций.* Кишинев: Молд. Гос. Университет, 2003, с.234
102. **ГОЛУБЦОВА Ю.А.** *Понятие вины в римском частном праве и его восприятие в российском гражданском законодательстве.* Вестник Пермского университета: Серия Юридические науки. 2013. № 4. с. 155-161
103. **ГРИММ Д.Д.** *Лекции по догме римского права.* Москва: Зерцало, 2003. с. 179.
104. *Гражданское право: Учебник.* Москва: Толстой, 2008, с.53
105. **ГУСОВ К.Н., ПОЛЕТАЕВ Ю.Н.** *Ответственность по российскому трудовому праву.* Москва: Научно-практическое пособие, 2008, с.142
106. **ДЕППЕ И.** *К вопросу об обосновании ответственности за нарушение обязательств в общем обязательственном праве Казахстана и ФРГ. În Revista: Проблемы договорного права и обеспечения исполнения договоров в государствах Кавказа и Центральной Азии, Бремен, 2008.*
107. **ДМИТРИЕВА О.В.** *Римские правовые конструкции вины и ответственности и их влияние на современное гражданское право России.* №.1 (24). Москва: Юрид. Записки, 201, с. 124-130.
108. **ЕСИПОВ В.В.** *Преступление и наказание в древнем праве.* Варшава: Варшавские университетские известия, , 1903. с. 33-45.
109. **ИВАНОВ И.С.** *Институт вины в налоговом праве: теория и практика.* Москва: Проспект, 2009, с. 24.
110. *История государства и права зарубежных стран: В 2 ч.* Москва: Статут, 1996, с. 296.
111. **ИОФФЕ О. С.** *Обязательства по возмещению вреда.* Санкт-Петербург: Ленинградский государственный университет им. А.А. Жданова, 1952, с.30
112. **КАШАНИНА Т.В.** *Происхождение государства и права. Учебное пособие.* Москва: Высшая Школа, 2004, с. 217.

113. **КОСВЕН М.** *Преступление и наказание в догосударственном обществе.* Москва-Ленинград:Госиздат, 1925.
114. **КОВАЛЕВ РОМАН ДМИТРИВИЧ.** *Вина в гражданском и уголовном праве: сходства и различия.* În Revista: Молодой Ученый, Nr.4(334), 2020, с. 228-229
115. **К. А. ФЕДИН.** *Необходимость определения вины в трудовом праве.* În Revista: Вестник Юургу, Nr.7, 2006, р.345
116. **МУРОМЦЕВ С.А.** *Гражданское право Древнего Рима.* Москва: Статут, 2003. с. 479
117. **М. АЛИМБЕКОВ.** *Вина как условие ответственности в гражданском праве Республики Казахстан и в германском гражданском праве .*[online][citat 2021-12-11]. Disponibil pe Internet: < <https://online.zakon.kz> >
118. **М. Э. ДЗАРАСОВ.** *Проблема вины в трудовом праве.*2011 [online][citat 2021-12-14]. Disponibil pe Internet: <<https://center-bereg.ru/n994.html>]
119. **НОВИЦКИЙ И.Б., ЛУНЦ Л.А.** *Обязательственное право.* Москва: Российский судья. № 4, с.20
120. **ОЙГЕНЗИХТ В.А.***Проблема риска в гражданском праве.* Душанбе: Ирфон,1972, с.75
121. **ПАШЕНЦЕВ Д.А. ГАРАМИТА В.В.** *Вина в гражданском праве.* Москва: Юркомпани, 2010, с.36
122. *Проблема вины в трудовом праве.* 2016.[online][citat 2021-12-14]. Disponibil pe Internet :<<https://sci-article.ru>>
123. **ПОКРОВСКИЙ И.А.** *История римского права.* СПб.: Летний сад, 1999, с. 434.
124. **РАССОЛОВ М.М.** *Римское право: Учебник.* Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2009. с. 333
125. **РАРОГ А. И.** *Общая теория вины в уголовном праве.* Москва: БЮЗИ, 1980,с.17
126. **СПЕНСЕР Г.** *Синтетическая философия.* Россия: Ника-центр, 1997,с. 451
127. **САНФИЛИППО Ч.** *Курс римского частного права: учебник.* Москва: Норма, 2007. с. 137.
128. **С.П.БОНДАРОВИЧ.** *Постатейный комментарий к Кодексу Республики Беларусь об административных правонарушениях.* Минск: Кодекс,2009, ст.9
129. **ФЕЛЬДШТЕЙН Г.С.** *Учение о формах виновности в уголовном праве.* Москва: Чичерин, 1902, с. 44.
130. **ХВОСТОВ А.М.** *Вина в советском трудовом праве.* Минск: Беларусь, 1970,с.70
131. **ЮРЧАК. Е. В.***Теория вины в праве.* Москва: Проспект, 2016, р.86
132. **ЯБЛОЧКОВ Т.М.** *Понятие вины в римском праве: черты индивидуализма в учениях римский юристов о вине.* Москва: Лань, 2013, с. 52.

